

P o s u d e k

na rigorózní práci „Právní postavení neopomenutelného dědice“ napsanou Mgr. Kristýnou T l u s t o š o v o u (připojen poměrně rozsáhlý přehled použité literatury, jakož i judikatury, včetně judikatury Ústavního soudu České republiky).

Předložená rigorózní práce je celkově rozvrhnuta do deseti kapitol. Lze konstatovat, že zvolené kapitoly ve svém souhrnu podstatně vyčerpávají zkoumanou problematiku. Přitom tak rigorózní práce činí na velmi solidní teoretické úrovni, s uspokojivou znalostí pozitivněprávní úpravy, jakož i, což podtrhuji, poměrně rozsáhlé soudní judikatury.

Rigorózní práce začíná své výklady správně vymezením pojmu neopomenutelný dědic (mám za to, že tento pojem je rozhodně vhodnější než nově navrhovaný pojem „dědic pominutelný“, neboť druhý výraz svádí k nejrůznějším asociacím). Záslužné, možná snad až zbytečně rozsáhlé, jsou výklady rigorózní práce o postavení neopomenutelného dědice v dějinách, jakož i o jeho postavení ve vybraných cizích právních řádech. Pozitivně však oceňuji – byť stručný - výklad rigorózní práce věnovaný otázkám dědění v právu Evropské unie. V této souvislosti je jistě správné její konstatování, že unifikace dědickoprávních norem není toho času v evropském rámci na pořadu dne, že však i v této „vyhraněné národní a tradiční“ oblasti je třeba v souvislosti s častým pohybem lidí a kapitálu zaznamenat zvyšující se projevy o harmonizaci, zejména pokud jde o kolizní normy určující rozhodné právo.

Zvláštní pozornost věnuje rigorózní práce problematice právní úpravy postavení neopomenutelného dědice v nově připravovaném návrhu občanského zákoníku. Rigorózní práce z obecného hlediska správně poznamenává, že dosavadní platná právní úprava dědického práva je jen kusá. Na druhé straně je však třeba uvážit, zda nově navrhovaná právní úprava dědického práva není až přespříliš podrobná, a v důsledku toho kazuistická. To by totiž mohlo v budoucnu bránit dalšímu rozvoji

dědickoprávní problematiky, kterýžto rozvoj je – i vzdor národním tradicím a zvláštnostem - třeba předpokládat.

K jednotlivým výkladům rigorózní práce, u kterých rigorózníka správně zaujímá svá stručná stanoviska k připravované nové občanskoprávní úpravě, lze uvést :

- rigorózníka vítá rozšíření okruhu zákonných dědiců (v návrhu dokonce řazených až do šesti tříd); to však může v moderní společnosti v důsledku jejího vývoje a provázejících změn, kdy dochází k nespornému zužování pojmu rodiny, vyvolávat určité pochybnosti (srov. existenci tzv. směřících se dědiců)
- lze souhlasit s rigorózníkou, že je kladem návrhu opětné obnovení praktického institutu zřeknutí se dědictví; na druhé straně však lze mít určitou pochybnost o znovuoobnovení institutu dědické smlouvy (oslabující volnost rozhodování) a odkazu
- o neopomenutelném či o nepominutelném dědici byla učiněna zmínka již výše
- rigorózníka by měla při ústní obhajobě vysvětlit svůj názor na vzájemný vztah vydědění a dědické nezpůsobilosti. Je-li to i jí míněno tak, že by se tímto způsobem jednoznačně vyřešila otázka, zda došlo k prominutí či neprominutí dědické nezpůsobilosti, lze rigorózníce přisvědčit
- připuštění možnosti vydědit potomky i konkludentně bude třeba při ústní obhajobě blíže vysvětlit
- o zahrnutí jakýchsi „technických pravidel“ pro výpočet povinného dílu přímo do občanského zákoníku lze mít vážné pochybnosti
- osobně bych považoval platnou úpravu o zavrženíhodném jednání dědice již za dostatečnou, aniž bych ji doporučoval kazuisticky rozšiřovat o další výslovně uváděné konkrétní důvody
- uvažovala rigorózníka též o možnosti, že by se úprava o neopomenutelných dědicích nestala vůbec součástí občanského zákoníku ? I k této otázce by bylo dobré vrátit se při ústní obhajobě a poznat argumentaci rigorózníky.

Celkově lze předloženou rigorózní práci hodnotit jako ucelené a samostatné zpracování zvolené tematiky. Střízlivé hodnocení nově

navrhované úpravy občanského zákoníku o dědickém právu (srov. slova rigorózančky „budoucí úprava zůstává stát v půli cesty“) je třeba přivítat, leč při ústní obhajobě blíže osvětlit.

Po systematické stránce je předložená rigorózní práce přehledně členěna. Zvolená systematika řazení jednotlivých témat svědčí o tom, že rigorózančka pronikla do podstaty problematiky. Z tohoto hlediska mně pouze připadá jako poněkud neorganické závěrečné připojení náhodně vybraných zahraničních úprav (škoda jen, že se tyto úpravy nepokusila rigorózančka ve vhodných souvislostech zapracovat do ostatních výkladů).

Stylisticky je zpracování zvolené problematiky na velmi dobré úrovni. Závěry učiněné rigorózančkou jsou věcně a jasně formulovány.

Při ústní obhajobě doporučuji zabývat se některými náměty, které byly výše vzneseny.

Prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc.

V Praze dne 1. listopadu 2010